

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΣ ΚΑΙ ΔΕΡΒΙΣΗΔΕΣ ΜΙΑ ΠΙΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Αγαπητέ κ. διευθυντά,

Θα μου επιτρέψετε για άλλη μια φορά να παρέμβω στο προσφάτως αναφυνέν θέμα περί του Πέτρου του Πελοποννησίου, επικαλούμενος την κοινή λογική και συνείδηση. Αν και νιώθω λίγο άβολα μεταξύ δύο διδασκτόρων, και για να μην προσκρούσω στην ανοχή των συναδέλφων, θα προσπαθήσω να συνοψίσω τις θέσεις μου στα παρακάτω σημεία:

- 1) Η αξιοπιστία των πληροφοριών του Παπαδόπουλου στις «Συμβολές» του είναι αμφίβολη. Βάσει της δικής του πληροφορίας ότι ο Πέτρος πέθανε «υπό του λοιμού αφαρπασθείς» (1890, σ. 319), η διήγηση περί της ορθόδοξης κηδείας του παρουσία του Πατριάρχου δεν ευσταθεί, απλώς διότι τα θύματα του λοιμού (κοινώς πανούκλας) δεν εθάβοντο αλλά απλώς πετάγονταν λόγω της μεταδοτικότητας της αθένειας. Όποιος έχει διαβάσει τη «Χρονιά της πανούκλας» του Ντεφόε (1722) που βασίζεται στο χρονικό του μεγάλου λοιμού του 1665 στο Λονδίνο και εν μέρει στη μεγάλη πανούκλα της Μασσαλίας το 1720 μπορεί να βεβαιωθεί για το αδύνατο της φυσιολογικής ταφής των θυμάτων της πανούκλας. Λεγόταν μάλιστα ότι η μεγάλη πανούκλα του Λονδίνου είχε μεταφερθεί από την Τουρκία με τα ποντίκια από κάποια εμπορικά καράβια. Ακόμα και τα σπίτια των «μολυσμένων» σφραγιζόνταν από την πολιτεία που τοποθετούσε ειδική φρουρά για να μην κυκλοφορήσουν έξω. Η συνήθης πρακτική της ταφής ήταν το άνοιγμα τεράστιων τάφων που χωρούσαν μέχρι και 1000 άτομα (!) τα οποία περισυλλέγονταν από τα μολυσμένα σπίτια τυλιγμένα σε πρόχειρα ρούχα και μεταφέρονταν με κάρα στους ομαδικούς τάφους. Τη δε μεταφορά τους εκτελούσαν ειδικοί караγωγείς στο πέραςμα των οποίων εξαφανίζονταν οι ζώντες και περιλοιπόμενοι της περιοχής. Αλλά και αυτοί οι μεταφορείς πλησιάζαν βρεγμένοι με ξύδι και καλύπτοντας τη μύτη τους με το ίδιο υγρό, που εθεωρείτο απολυμαντικό. Στην καλύτερη περίπτωση οι μολυσμένοι απομονώνονταν σε λοιμοκαθαρτήρια, απ' όπου οι πιο τυχεροί καθαρίζονταν. Το πιο πιθανό λοιπόν για τον Πέτρο ήταν να εγκαταλείφθηκε από τους ορθόδοξους συμπατριώτες του και να κηδεύτηκε το πολύ-πολύ παρουσία των δερβίσηδων, οι οποίοι μάλλον του πέταξαν έντρομοι το νέν από μακριά πριν σκεπαστεί από τα άλλα πτώματα παρά το απέθεσαν ευλαβικά, όπως θέλει ο Παπαδόπουλος. Πάντως σε κάθε περίπτωση πάνδημη κηδεία και πομπή πρέπει να αποκλειστεί, διότι υπήρχε κίνδυνος μόλυνσης. Έτσι και αλλιώς, κάτι τέτοιο απαγορευόταν δια νόμου από την πολιτεία σε τέτοιες περιπτώσεις. Μήπως λοιπόν ο θάνατος του Πέτρου δεν προήλθε από λοιμό αλλά "ένεκα έρωτος" όπως συμβαίνει με τον μυθιστορηματικό ήρωα Ανδρέα στο "Έρωτος Αποτελέσματα" ο οποίος κατά τον κ. καθηγητή ενσαρκώνει τον Πέτρο; Και μήπως ο θάνατος του μαθητή του Πέτρου Ανδρέα Σιγηρού από λοιμό (που πέθανε πριν από τον Πέτρο) επινοήθηκε από κάποιους και για τον Πέτρο;
- 2) Ο κ. Ζαρακοβίτης δεν απαντά καθόλου στο σημείο της «παράστασης» του Πέτρου στο δικαστήριο με τα καρύδια, που φαίνεται ότι αποτελεί συνήθη πρακτική των δερβίσηδων, σύμφωνα με τη μελέτη του ινδού συγγραφέα που παραθέτει ο κ. καθηγητής. Προσωπικά δεν έχω μελετήσει ιδιαίτερα την κοσμοθεωρία των δερβίσηδων, αλλά η σύμπτωση αυτή ξεπερνάει την απλή ένδειξη και πλησιάζει τον

χώρο της απόδειξης. Εντύπωση μου έκανε το ότι αυτή η μέθοδος μετάνοιας ονομάζεται η μόνη που μπορεί να αποδιώξει την «ύβριν», κατά την αρχαιοελληνική έννοια, που ήταν η απαγγελία της προσευχής από τον μιναρέ εκ μέρους του Πέτρου.

- 3) Ο ισχυρισμός του κ. Ζαρακοβίτη ότι πίσω από το μυθιστορηματικό πρόσωπο του Ανδρέα στο «Έρωτος Αποτελέσματα» κρύβεται ο Ανδρέας Σιγηρός, μαθητής του Πέτρου, δεν φαίνεται να στηρίζεται πουθενά, ει μη μόνο στη συνωνυμία. Αντιθέτως ο ισχυρισμός του κ. καθηγητού ότι ο Ανδρέας της ιστορίας είναι ο Πέτρος, εν όψει της ποιητικής αντιπαράθεσης Πέτρου-Ιακώβου, μπορεί να μην είναι απόλυτα πειστικός, είναι όμως πιο πιθανός. Και δεν νομίζω ότι η επιλογή της συλλογής μυθιστορημάτων του 1792 «Έρωτος Αποτελέσματα» είναι άτυχη, όπως θέλει ο κ. Ζαρακοβίτης, γιατί όπως διάβασα πρόσφατα στην Ιστορία της νεοελληνικής Λογοτεχνίας του Δημαρά (την πιο έγκριτη μέχρι σήμερα) το έργο αυτό θεωρείται από τα πρώτα σημαντικά ντοκουμέντα νεοελληνικού διηγήματος (μετά το «Σχολείον των ντελικάτων εραστών» του Ρήγα Φεραίου - 1790) και η βιβλιογραφία του είναι πολύ πλούσια. Μάλιστα στην τελευταία έκδοση του «Έρωτος Αποτελέσματα» που μπόρεσα να προμηθευθώ από τις εκδόσεις Οδυσσέας (1989) ο επιμελητής Μάριο Βίττι σημειώνει στην εισαγωγή ότι «το όνομα του πρωταγωνιστή πλάθεται με προσδιοριστική ακρίβεια σαν να επρόκειτο για πρόσωπο υπαρκτό» (σ. 27), ενώ τη λέξη φαντασία τη βάζει σε παρένθεση (έργο «φαντασίας»), υπονοώντας ότι ενδέχεται να είναι και αληθές.
- 4) Όσο για το ότι δεν διεκδίκησαν επίσημα οι οθωμανοί τον Πέτρο, αυτό δεν πρέπει να μας παραξενεύει, διότι, από αυτά που έχω διαβάσει και που λέει και ο κ. καθηγητής, οι δερβίσηδες θεωρούνταν ένα είδος αιρετικών του Ισλάμ, περισσότερο ως πανθειστές και φιλόσοφοι παρά ως θρησκευόμενοι μουσουλάνοι. Γνωρίζω ακόμα και σήμερα στην Ελλάδα έλληνες και μη δασκάλους του δερβιτισμού και της ευρύτερης φιλοσοφίας των λεγόμενων «σούφι» που κάθε άλλο παρά μουσουλμάνοι δηλώνουν και δεν έχουν καμία σχέση με αυτούς. Νομίζω δε ότι αυτό το σημείο προσπάθησε να φωτίσει ο κ. καθηγητής με τις συναρπαστικές δερβίσιες ιστορίες που παραθέτει και που ο κ. Ζαρακοβίτης μάλλον δεν τις εννόησε. Έτσι μπορεί ευκολότερα να εξηγηθεί η απορία του κ. Ζαρακοβίτη για το πώς συνελήφθη ο Πέτρος με διαταγή του σουλτάνου, αφού είχε τραγουδήσει από τον μιναρέ. Παραμένουν επίσης αναπάντητα τα εξής ερωτήματα: -Γιατί σκάλισαν το όνομα του Πέτρου στο μανσωλείο του τεκέ, που σημαίνει σε δημόσια θέα όχι μόνο των συγγόνων του αλλά και των επερχομένων γενεών; -Υπάρχει πράγματι το όνομα του Πέτρου στο ιερό βιβλίο των δερβίσηδων, και πώς μπορούμε να μάθουμε αν σώζεται μέχρι σήμερα; Θα ήταν ενδιαφέρον να ρωτούσε κανείς σύγχρονους δερβίσηδες της Πόλης για να μάθει τι πιστεύουν.
- 5) Τέλος, σύμφωνα με το πιο έγκριτο τουρκικό λεξικό του Redhouse, το επίθετο Καράς είναι τουρκικό πέρσικης καταγωγής και σημαίνει μαύρο, και όχι εβραϊκό. Τα δε ειρωνικά σχόλια του κ. Ζαρακοβίτη για τον Σίμωνα Καρά είναι όχι μόνο απαράδεκτα αλλά και εκτός τόπου. Άσχετα από το αν κάποιος συμφωνεί ή διαφωνεί με τον Καρά, ο σαρκασμός και η δηκτικότητα εναντίον κάποιου που δεν βρίσκεται πια στη ζωή και δεν μπορεί να απαντήσει είναι δείγμα έλλειψης πολιτισμού. Το ίδιο απαράδεκτο είναι

το ύφος του ιδίου αρθρογράφου που λόγω της ιδιότητάς του ως διδάκτορας θα περίμενε κανείς να είναι πιο επιστημονικό και νηφάλιο.

Σας ευχαριστώ,
Γεώργιος Δαβέρος, ιεροψάλτης-φιλόλογος